

Proč psát jazyk? Znakový jazyk?

Někteří lidé říkají, že znakové jazyky není potřeba zapisovat. Žádný jazyk není nutné psát, ale když je zapíšeme, jsme o to bohatší. SignWriting není od toho, aby nahrazoval nějaký jazyk nebo zapisovací systém. Byl vytvořen k tomu, aby poskytl psanou formu stovkám jazyků, které zatím neměly psanou formu. Nejen mnoho neslyšících může těžit z psaní svého přirozeného znakového jazyka.

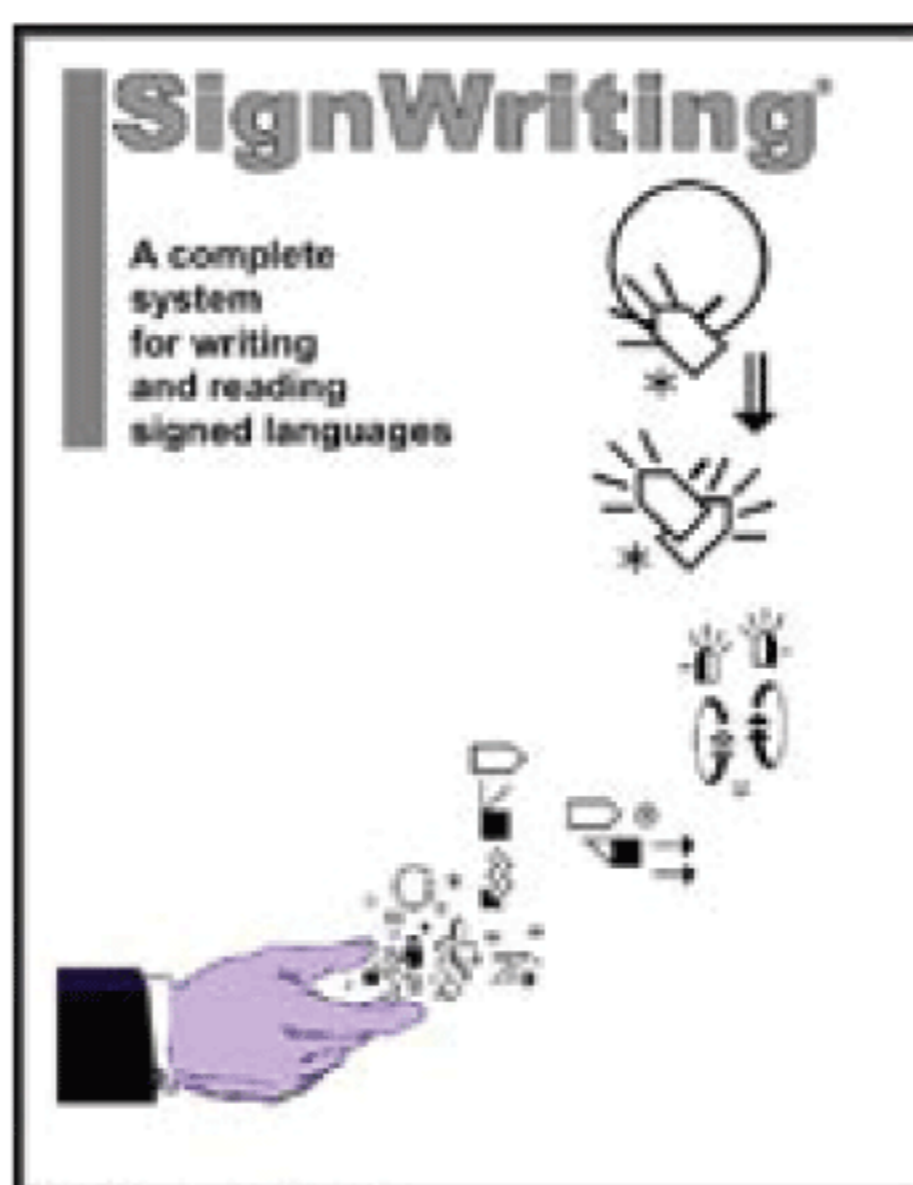
SignWriting se používá již ve více než 40 zemích světa. Někde jej využívají při výzkumu znakového jazyka, jinde při vzdělávání neslyšících – například v Nikaragui. Učitelé v Norsku a Dánsku jej využívají k tomu, aby si slyšící studenti mohli zapsat znaky, které se učí, podobně jako v kurzech pro slyšící rodiče neslyšících dětí.

Čtení a psaní jazyka usnadňuje učení se dalším jazykům, uchovává historii, tradice i kulturu, a to má opravdový vliv na zbytek světa. Když je jazyk psaný, dostává se na úroveň ostatních psaných jazyků, což mu přináší zároveň i pozornost a respekt. A to zpětně dostává uživatele onoho jazyka do pozitivnějšího světa.

SignWriting literární projekt, do kterého se mohou zapojit všechny školy na světě zdarma, poskytuje školám a jejich žákům bezplatný přístup k literatuře v americkém znakovém jazyce. Někde SignWriting využívají při výuce znakového jazyka, jinde i při výuce mluveného jazyka.

Pravděpodobně sama literatura je tím hlavním důvodem, proč znakové jazyky psát a nejen je nahrávat na kameru. Slovo literatura má více významů. Může znamenat „umět číst a psát“ a také „vzdělaný“. Což však je dáno historií tohoto anglického slova. Protože jen vzdělaný člověk může umět číst a psát.

Proč má však psaná literatura mnohem větší hodnotu než jen záznam znakového jazyka na videu? Mluvené jazyky je také mož-

Spanish Sign Language (LSE)
English Version

né zaznamenat pomocí zvuku, ale proč jsou knihy, noviny a mnoho dokumentů v psané formě a nikoliv ve zvukové? Psaný záznam nabízí mnohem širší možnosti práce s ním než záznam zvukový (v případě znakového jazyka záznam obrazový). Obrazový záznam nikdy nelze natolik zpomalit, aby byl ještě dobře čitelný. Záznam na papíře se nijak nehýbe a lze ho tedy dostatečně zkoumat.

Pokud budete mít 5 minut na to, prohlédnout si knížku a DVD, tak během těchto pěti minut si u knihy můžete přečíst obal knížky, zadní stranu, obsah a už můžete něco říct o této knize. Pokud máte jen 5 minut na to si prohlédnout DVD, pravděpodobně se dostanete jen do menu.

Pokud se člověk neseznámí s knihami už v dětství, později k nim pravděpodobně už nenajde cestu. Existuje mnoho knížek pro děti a děti je rádi čtou znovu a znovu a málo kdo asi chce, aby naše malé děti trávili svůj čas u televize nebo počítače. Kniha jako taková a její čtení rozvíjí myšlení a je tedy aktivní činností. Pouhé dívání se na televizi (DVD) je pasivní a myšlení nijak nerozvíjí.

Literatura mění strukturu a kvalitu myšlení a pouhé sledování videa nelze vůbec

srovnávat s aktivní schopností číst. V tomto století jsou knihy, tužky, papíry, poznámkové bloky snad nejlevnější v historii. Avšak ani schopnosti nejlepšího počítače nelze srovnávat se schopnostmi člověka a jeho fantazie, které může dosáhnout pomocí čtení literatury.

připravil: JAN FIKEJS,
VYBRÁNO A UPRAVENO PODLE „WHY WRITE SIGN
LANGUAGE“ (PROČ PSÁT ZNAKOVÉ JAZYKY) NA
WWW.SIGNWRITING.ORG

Česká unie neslyšících, o. s. oblastní organizace Praha akce na měsíc říjen

- 2. 10. přednáška: v úterý od 17 hodin,
p. Straka přednáší na téma „naše překrásná planeta“
- 9. 10. přednáška: v úterý od 17 hodin,
sl. Housová přednáší na téma „škola zad“
- 16. 10. přednáška: v úterý od 17 hodin,
p. Kašpar přednáší na téma „kompenzační pomůcky“
- 23. 10. přednáška: v úterý od 17 hodin,
p. Brožík přednáší na téma „společenské aktuality“

Otevírací doba Centra sociálních služeb

- pondělí: 9–17
- úterý: 9–18
- středa: 9–17
- čtvrtek: 10–19
- pátek: 9–15

Pravidelné akce ve stručnosti:

- úterý: přednášky na nejrůznější témata
- středa: 1x za 14 dní karty, které se střídají se setkáním Klubu ohluchlých; trénink hry šipky od odpoledne až do večera
- čtvrtek: setkání seniorů od odpoledne až do večera

Všechny akce jsou pořádány v České unii neslyšících, oblastní organizaci Praha, Dlouhá třída 37, 110 00 Praha 1
Jste srdečně zváni! Přednášky a besedy jsou tlumočeny do znakového jazyka!

ELIŠKA MARKOVÁ

Znakové jazyky byly až do současnosti považovány za jazyky bez psané formy. Ovšem vznikem SignWritingu se to změnilo. Dnes již existuje způsob, jak srozumitelně zapsat všechny znakové jazyky světa. SignWriting už se používá v mnoha školách pro neslyšící po celém světě. Proč SignWriting začali používat v Německu a Belgii? Na to jsme se zeptali Stefana Woermanna a Kathleen Heylen

SIGNWRITING V NĚMECKU (STEFAN WOERMANN)

O SignWritingu jsem se dozvěděl až v roce 2001. Od té doby jsem věnoval hodně energie rozšíření SignWritingu v Německu. Zpočátku jsem se soustředil především na to, abych se naučil Gebärdenschrift (německý název pro SignWriting) číst. V tom mi přes internet velice pomohla i samotná Valerie Sutton. Nyní dále podporuji další rozšíření SignWritingu a proto nabízím prezentace, přednášky a semináře. V počítačovém programu pro SignWriting jsem sestavil znakový slovník s více než 9000 pojmy. Ten je volně dostupný na internetu.

Nyní se začátečníci, kteří se SignWriting učí, mohou díky materiálům v SignWriting, které jsem napsal, rychle naučit a zdokonalit. (Tyto materiály jsou dostupné na www.gebaerdenschrift.de.)

SIGNWRITING ZMĚNIL VÝUKU VE SKOLÁCH

V knihách o vzdělávání neslyšících se píše mnoho o nízké gramotnosti neslyšících žáků v mluveném jazyce. Také o tom,

že přestože chodí mnoho let do školy, ne naučí se dobře

německý jazyk. Větší problém však je, že pouze minimum neslyšících dětí si znakový jazyk osvojí už v útlém dětství. Je to kvůli tomu, že mají slyšící rodiče.

Tento stav má negativní následky. Děti, které nemají silný jazykový základ, se mají učit svůj „mateřský jazyk“, který neslyší, ale který je v jejich okolí základem komunikace. Pokud nemají ani dobré kompetence v němčině, nemohou být příliš úspěšní ve škole. Mají se učit z německy psaných učebnic, ale přitom neumí dobře německy. Výsledek je takový, že neslyšící děti jsou ve znalostech pozadu za svými slyšícími vrstevníky. Tento stav příliš nezměnily ani kochleární implantáty.

V Německu se po mnoha letech koneč-

ně začalo hledat řešení. Začalo se věnovat více pozornosti bilingválnímu vzdělávání. Děti se začaly velice rychle zdokonalovat ve znakovém jazyce. K tomu je mimo jiné potřebné, aby i učitelé ovládali znakový

jazyk. Ovšem zvládnutí znakového jazyka dětmi je jen první krok. Nutné je vyřešit závažnější problém.

Až do současnosti neslyšící děti patřily k několika málo minoritám, které si nemohly číst literaturu ve svém mateřském - znakovém jazyce.

To se však může změnit. Dnes již máme SignWriting, který umožňuje literaturu ve znakovém jazyce psát. A nejen běžnou literaturu, ale také učebnice třeba pro výuku cizího jazyka - v našem případě němčiny.

Právě díky psaným materiálům ve znakovém jazyce lze teprve dosáhnout plnohodnotného bilingválního vzdělávání.

Děti si tak mimo jiné mohou literaturu v obou jazycích srovnávat.

To také přispívá jednak k uvědomování existence dvou rozdílných jazyků - mluveného a znakového,

(Pokračování na straně 18)

SignWriting ve školách

(Pokračování ze strany 17)

dále k rozlišení znakového (znakovaná němčina/čeština) a znakového jazyka.

Žáci přitom nemusí věnovat mnoho energie tomu, aby se naučili SignWriting číst, dokonce ani nemusí znát žádná pravidla pro psaní SignWriting. Také proto jsou schopni SignWriting číst už malé děti.

SIGNWRITING V BELGII (KATHLEEN HEYLEN)

V Belgii jsme začali se SignWriting v roce 2004. Já pracuji jako učitelka vlámského znakového jazyka v bilingvální škole pro neslyšící v Bruselu.

Děti ve výuce používají vlámský znakový jazyk (FSL) a jako druhý (cizí) jazyk se učí holandštinu. Dříve jsme gramatiku znakového jazyka vůbec neučili. Když jsem jí však začala vyučovat, najednou jsem potřebovala ve znakovém jazyce něco psát, abych mohla gramatiku lépe vysvětlit. Ale nevěděla jsem jak.

O SignWritingu jsem se dozvěděla od kamaráda a postupně jsem ho začala používat. Děti si jej hned zamilovaly a velice rychle se ho naučily. Brzo se o SignWriting začali zajímat také ostatní učitelé, a v roce 2004 se naše škola zapojila do SignWriting

Literacy Project. (Projekt, v rámci kterého zúčastněná škola dostane zdarma všechny materiály pro výuku SignWriting.)

Proč jsme se rozhodli pro SignWriting? SignWriting je psaná forma znakového jazyka. Chceme děti naučit rozlišovat dva jazyky, které každý den používají - FSL a holandštinu (psaná nebo mluvená). Pokud chceme děti učit FSL, chceme ho také psát. Byla by velká chyba psát FSL pomocí holandštiny, ale s gramatikou FSL.

SIGNWRITING JE TAKÉ VELICE VIZUÁLNÍ

Pokud chcete ukázat dítěti rozdíl mezi dvěma znaky, s pomocí SignWriting mu to můžete ukázat na tabuli.

Do té doby nás nejvíce trápil fakt, že nemůžeme ve znakovém jazyce nic napsat. Děti zapomínají, co jim říkáme, když si to nemohou ve svém jazyce poznamenat. Také nepovažují FSL za opravdový jazyk, protože všechno písemné je v holandštině.

Doufám, že nyní, když děti mohou psát ve svém jazyce, se přesvědčí o tom, že vlámský znakový jazyk je stejně dobrý jako holandština.

Je to opravdový, jedinečný a krásný jazyk.

SignWriting Literacy Program má své webové stránky a fórum, do kterého mohou všichni zúčastnění přispívat. Stránky využíváme společně s dětmi, abychom jim ukázali, že nejsou jediní, kdo se SignWriting učí. Také pomocí stránek chceme informovat i motivovat další učitele nejen v Belgii o naší práci.

SignWriting v Německu:

<http://www.signwriting.org/germany/>

SignWriting v Belgii:

<http://www.signwriting.org/belgium/>

Stránky o SignWriting:

<http://signwriting.org>

České stránky o SignWriting:

<http://sw.ruce.cz>

Na závěr dnešní dílu ještě pozvánku na zajímavý workshop o SignWritingu v Česku:

ESWO a středisko Teiresiás při Masarykově univerzitě v Brně vás zvou na workshop o SignWritingu.

KDY: 27. ledna 2007

KDE: v prostorách Masarykovy univerzity v Brně

Více informací a přihlášky

na <http://sw.ruce.cz/workshop>

Text a foto: Jan Fikejs

Workshop o SignWritingu v Brně

Dne 17. února se ve spolupráci European SignWriting Organisation (ESWO) a Střediska Teiresiás v Brně při Masarykově univerzitě uskutečnil další workshop o SignWriting (česky znakovýpisu). Workshop byl tentokrát jednodenní a proběhl na Fakultě informatiky Masarykovy univerzity v Brně. Workshop vedli Jan Fikejs a Jitka Václavíková v českém znakovém jazyce. Pro slyšící tlumočníky

bylo zajištěno tlumočení díky středisku Teiresiás. Na workshop přišlo 16 účastníků - studentů, bývalých studentů i pracovníků fakulty.

Workshop byl zaměřen velice prakticky. Po krátkém úvodu a stručné historii SignWritingu ve světě, byli účastníci seznámeni se základními pravidly, tvary ruky, její orientace, pohyby i kontakty. Porozumění systému zápisu znakového ja-

zyka si mohli okamžitě zkusit a opakovat podle připravených zapsaných znaků.

Po obědě jsme se ještě věnovali krátkému zopakování pravidel a seznámili se se základy zápisu další důležité složky znaků, tj. mimiky. Závěrečná část workshopu byla věnovaná skupinové práci. Každá skupina měla za úkol přečíst otázku ve znakovém jazyce zapsané ve znakovýpisu a napsat odpověď. Na závěr měli účastníci možnost vidět praktickou ukázkou využití znakovýpisu – předčítání úryvku z pohádky pro děti.

O své zážitky z workshopu se s námi podělili také dva jeho účastníci:

O signwritingu vím, jen jsem bohužel neměl čas důkladněji prozkoumat zdroje na internetu. Toto mi přišlo jako dobrá příležitost seznámit se se základy SignWritingu.

Zaujal mě kontakt s tolika lidmi, kteří se zajímají o problematiku neslyšících. Dále jsem ocenil, že vedoucí semináře byl nakloněn diskusi s účastníky, navíc vše bylo podepřeno praktickým vyzkoušením znalostí ve skupinách. Určitě se mi také líbí, že SignWriting je mezinárodně používaný, a že jej mohu použít pro jeho jednoduchost, pokud si potřebuji zapsat na papír nový znak.

Lukáš

Na seminář jsem přišla, protože je to novinka pro zápis znakového jazyka. Chtěla jsem se s tím seznámit na vlastní kůži a vidět, jak to vypadá. Nejvíce mě zaujaly jednoduché kresby ruky. Například čísla a abeceda se dají využít při práci s dětmi. Mohou znaky kreslit a vnímat je při zápisu. Zajímavá byla také ukáзка čtení pohádky s využitím znakovýpisu.

Docela by mně ještě zajímalo, kde a jak přesně se ve světě znakovýpis používá.

Znakovýpis se asi nejsnadněji dá využít v elektronické komunikaci, tedy pokud

ho lidé znají. Obyčejný člověk (jako já) by se ho asi nenaučil snadno tak, aby ho mohl využít při komunikaci ve světě, protože musí mít prostorovou inteligenci.

Znakovýpis je určitě dobrým startem pro naši jazykovou menšinu Neslyšících.

Určitě je potřeba informace o možnostech znakovýpisu více rozšířit mezi Neslyšící, nejen mezi odborníky. Bude ráda, když se vydá slovník znakového jazyka s použitím znakovýpisu, který pak bude možné využít při dalším vzdělávání neslyšících a pod.

Anna

Text: Jan Fikejs, foto: Pavel Kučera

Milí čtenáři, pokud sledujete rubriku SignWriting, jistě víte, že SignWriting tedy, „znakopis“, není jen nějaká notace znakového jazyka. Je to hlavně písmo pro znakový jazyk, které umožňuje ve znakovém jazyce psát. A to nejen běžné věci, ale také literaturu, pohádky pro děti a mnoho dalšího. Asi nejslavnější pohádka psaná v SignWriting je Mášenka a tři medvědi, která již byla přeložena do několika znakových jazyků a je dostupná na internetu. Tato pohádka se zároveň využívá pro výuku, protože existují její čtyři verze. Například americká první ver-

Mášenka a tři medvědi

ze je pro úplné začátečníky, která obsahuje jen pár znaků, druhá verze je pro ty, co už umí SignWriting trochu více. Je psaná jak v jednoduchém ASL (americkém znakovém jazyce), tak v angličtině. Třetí verze je už méně zjednodušená a čtvrtá verze je čistě ve znakovém jazyce.

Tentokrát jsme připravili část českého překladu Mášenky, 3. úroveň, tedy zjednodušenou verzi pohádky.

Pokud budete mít jakékoli dotazy, napište nám na email sw@ruce.cz. Další informace o pohádce i o SignWriting najdete na <http://sw.ruce.cz>.

Zároveň ještě připomínáme, že se blíží další workshop o SignWriting. Tentokrát v Brně 17. února. Bližší informace najdete na <http://sw.ruce.cz/workshop>.

Jan Fikejs

Daleko daleko uprostřed lesa, na kopci stojí chaloupka.

Potichu se podíváme dovnitř..

Táta medvěd si čte noviny

medvíďe si hraje s hračkami

Medvědí máma vaří. A.. už je to hotové.

Jak už jsem psal dříve, SignWriting (znakopis) není jen notace pro zápis znaků. Jeho možnosti jsou mnohem širší než jen pouhé zapisování znaků. Je to systém, který umožňuje psát texty ve znakovém jazyce, stejně jako známe běžné texty například v češtině. Symboly, které se v SignWritingu používají, maximálně kopírují skutečnost. Proto i malé děti jsou schopné texty ve znakovém jazyce číst bez toho, aby se SignWriting dlouho učily.

SignWriting literární projekt

„Neslyšící od narození, aby mohli fungovat ve slyšícím světě, se musí naučit číst a psát slova, která nikdy neslyšeli. ... Bez zvuků, které by jim pomohly si slova zapamatovat, se je musí mechanicky naučit. Pro SignWriting literární projekt byl vyvinut speciální software, webové stránky, DVD, psané pohádky ve znakovém jazyce, výukové materiály pro výuku čtení a psaní znakových jazyků pomocí SignWriting. Tyto všechny jsou zdarma poskytnuty školám s neslyšícími studenty“.

Valerie Sutton
o literárním projektu

SignWriting literární projekt vytvořila v roce 1998 americká organizace DAC (Deaf Action Committee) na podporu znakového jazyka ve školách. Hned v prvním roce se do projektu zapojila škola pro neslyšící v Novém Mexiku. V dalších letech se zapojily další školy v USA, Francii, Belgii, Německu, Brazílii, Kanadě a Jižní Africe.

Každá škola, která se do projektu zapojí, dostane zdarma veškeré výukové materiály. Jediné, co za to škola musí

udělat, je napsat zprávu pro DAC, jak SignWriting využívají a další podrobnosti. SignWriting ve školách využívají různě. Například v begické bilingvní škole se do projektu zapojili proto, aby ukázali dětem, že znakový jazyk je naprosto plnohodnotný jazyk, protože je v něm také možno psát. Do té doby měly děti všechny materiály jen v psané vlámské (holandštině). Nyní děti mohou psát v obou jazycích a výukové materiály mohou mít také v obou jazycích.

Děti samozřejmě mají k dispozici také další software, který SignWriting nabízí - online slovníky znakových jazyků, překladače, software pro zápis znaků i textů na počítači.

SignWriting tak otevírá školám nové možnosti ve vzdělávání s použitím znakového jazyka.

Více o projektu (v angličtině) na stránkách <http://signwriting.org/literature> a <http://www.signwriting.org/forums/teachers/>.

Text a foto: Jan Fikejs